

УДК 373.3015.31:7

DOI 10.31652/2415-7872-2020-63-14-19

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ЗАНЯТТЯХ МИСТЕЦТВОМ

Л. П. Дабіжа, orcid.org/0000-0003-1594-7734

К. Л. Дабіжа, orcid.org/0000-0003-3025-1209

У статті розглядаються теоретичні основи та методичні аспекти розвитку в молодших школярів пізнавального інтересу до мистецтва. Визначено основні його етапи. Продемонстровано прийоми та засоби підвищення рівня пізнавального інтересу учнів початкової школи на заняттях мистецтвом.

Ключові слова: пізнавальні інтереси молодших школярів, інтегрований курс «Мистецтво», нетрадиційні художні техніки, сприймання художнього твору.

DEVELOPMENT OF COGNITIVE INTEREST OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN ART CLASSES

L. Dabizha, K. Dabizha

The article summarizes views of famous scientists on the problem of forming of cognitive interests of primary school students in the process of studying art and their being involved in art activities. It also determines theoretical bases and methodical aspects of development of cognitive interest in art of primary school students. The main stages of development of cognitive interest in art of primary school students are being determined. The article demonstrates techniques and means of increasing the level of cognitive interest of primary school students in art classes. Main attention is paid to use of non-traditional artistic techniques and methods of performing artistic works in this process. The article emphasizes their originality and accessibility for primary school students, their role in creation of creativity success situation for each student, as well as ensuring children maximum freedom in their artistic expression and formation of a long-lasting interest in learning. The article proposes a method of organizing children's perception of an art piece as a means of forming their interest in the world of art. Its main principles are being considered, namely formation of children's ideas about the features of the figurative language of different arts, understanding the role of means of expression in creating an artistic image of an art piece, development of an ability to express one's attitude and emotional feelings about the piece under consideration. The article reveals the role of multimedia teaching aids in formation of student's stable cognitive interest in art. In this context, emphasis is placed on the possibilities of computer technologies to diversify forms of art classes activities through simultaneous use of illustrative, statistical, methodological, as well as audio and video aids.

Keywords: cognitive interests of primary school students, integrated course "Art", non-traditional artistic techniques, perception of an art piece.

В умовах реформи шкільної освіти проблема розвитку мотивації навчання стає все актуальнішою. Реалії життя сучасного суспільства вимагають від людини здатності самостійно підвищувати свій професійний та культурний рівень, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку, вміння неперервно та систематично навчатися. Принцип гуманізації сучасної школи передбачає створення умов для творчого розвитку та самореалізації кожної особистості, формування у неї потреби та здатності до самоосвіти. Однак це неможливо, якщо з дитинства людині не прищеплене бажання вчитися та знаходити задоволення від процесу навчання, якщо не сформовані її пізнавальні інтереси, мотиви навчальної діяльності.

За даними досліджень українських вчених Б. Баєва, Г. Балла, М. Боришевського, Ю. Гільбуха, С. Гончаренка, О. Киричука, О. Дусавицького, С. Максименка, Ю. Машбиця, В. Моляко, В. Моргуна, С. Москвичова, Н. Побірченко, В. Рибалки, Г. Середи, І. Синиці, О. Скрипченко, В. Семиченко, Ю. Швалба пізнавально-мотиваційна складова є провідним компонентом навчальної діяльності. Основи мотивації навчання закладаються у початковій школі, адже саме молодший шкільний вік має великі резерви формування пізнавального інтересу учнів.

У процесі формування пізнавального інтересу молодших школярів важливу роль відіграє система навчальних предметів початкової школи, серед яких великий розвивальний потенціал мають предмети художньо-естетичного циклу, зокрема інтегрований курс «Мистецтво». Усі види мистецтва, що

інтегруються на таких уроках (візуальне, музичне, театральне), є унікальними у здійсненні завдань як художнього, так і особистісного розвитку. Адже вони ще з ранніх літ є для дітей найбільш доступними та емоційно захоплюючими формами творчої діяльності. Образотворча діяльність, в яку включаються молодші школярі на таких уроках, допомагає кожній дитині увійти у світ творчості та краси й прилучитися до скарбів художньої культури. Образотворче мистецтво справляє на людину чи не найефективнішу дію, бо завдяки своїй універсальності плідно розвиває її емоційно-чуттєву сферу, поглиблює знання, інтенсифікує візуальний і сенсорний досвід, формує загальну та естетичну культуру.

У дослідженнях сучасних вчених (Л. Масол, В. Середович, С. Коновець, В. Кардашов, І. Кабиш) формування пізнавальних інтересів учнів початкової школи у процесі вивчення мистецтва та залученні їх до мистецької діяльності розглядається як система, котра ще не одержала належного висвітлення та досліджувалась епізодично. В більшості випадків у ній відсутній аналіз комплексу засобів і методів цілеспрямованого розвитку пізнавальних інтересів учнів в процесі вивчення цього предмета.

Мета статті полягає у висвітленні актуальної педагогічної проблеми прийомів та засобів мистецького навчання молодших школярів, що позитивно впливають на мотиваційно-пізнавальну сферу учнів у процесі їх художньо-творчого розвитку.

Формування пізнавальних інтересів процес тривалий. Він вимагає певних умов і залежить від педагогічного керівництва, від правильного встановлення органічної єдності системи науки, системи пізнання цієї науки та системи її викладання в школі. Це зобов'язує учителя при формуванні пізнавальних інтересів враховувати характерні особливості навчальної діяльності як об'єкту інтересів учнів, зокрема наявність елементів новизни в змісті навчального матеріалу, функціонального змісту навчальної праці, форми організації навчальної діяльності.

Дослідження Г. Костюка, О. Скрипченко, В. Середович та інших виявили такі основні етапи процесу формування пізнавального інтересу: підготовка ґрунту для появи пізнавального інтересу – створення умов, які сприяють виникненню потреби в даних знаннях і відповідному виді діяльності; створення позитивного ставлення до навчального предмета і до діяльності; організація діяльності, за якої формується справжній пізнавальний інтерес [8].

Над розробкою умов формування інтересу працював О. Киричук. Спираючись на його дослідження і на дослідження інших педагогів, ми виділяємо наступні дидактичні умови розвитку пізнавальних інтересів:

1. Головна умова – розуміння дитиною змісту і значення вивчуваного. Для цього учитель повинен поставити перед собою педагогічно чітку мету: в чому він сьогодні повинен переконати учнів, як розкрити їм значення даного питання в наш час і в найближчу для дітей перспективу.

2. Друга важлива умова збудження інтересу – наявність нового як у змісті вивчуваного, так і в самому підході до його розгляду. „Не можна повторювати відомі істини на одному й тому самому пізнавальному рівні; треба розширювати горизонти пізнання учнів, вчити відшукувати в добре відомому питанні нове, раніш невідоме, але істотне для глибшого розуміння матеріалу”, – пише О. Киричук [4].

3. Третя умова виховання інтересу – емоційна привабливість навчання. Треба прагнути, щоб здобути на уроках знання викликали в учнів емоційний відгук, активізували їх моральні, інтелектуальні та естетичні почуття.

Емоції тісно пов'язані з образом, зокрема в літературі, образотворчому мистецтві, музиці. Проте, емоції викликаються не тільки образами, а й іншими засобами: посиленням суперечності в пізнавальній діяльності учня, впровадженням елементів дослідництва, успіхами в роботі, навчанні, різноманітністю видів навчальної роботи, накресленням перспективи у навчанні, визначенням практичної користі того, що вивчається та ін.

4. Четверта умова виховання інтересу – це наявність оптимальної системи тренувальних творчих вправ і пізнавальних завдань до відповідної порції програмового матеріалу.

Всі ці дослідження вказують на те, що вчителю потрібна вивірена методика формування пізнавального інтересу учнів початкової школи до мистецтва, яка базується на ефективній системі нетрадиційних прийомів образотворення, інтерактивних прийомах залучення дітей до світу мистецтва, використанні інформаційних технологій у цьому процесі.

Однією зі складових такої системи є нетрадиційне малювання, яке дозволяє дитині вільніше, розкутіше реалізовувати свій творчий потенціал, дає можливість отримати оригінальні роботи і завдяки цьому створює ситуацію успіху для кожної дитини. Таким чином, в учня з'являється та підтримується бажання малювати, працювати, творити і це позитивно впливає на формування стійкого пізнавального інтересу до мистецтва.

Для образотворчої діяльності учнів початкової школи пропонуємо різнопланові нетрадиційні художні техніки, особлива цінність яких полягає в тому, що вони дають змогу дітям швидко досягти бажаного результату у власній творчості. Нетрадиційні техніки дають можливість учневі відійти від стереотипів, надають йому максимальну свободу у власному художньому самовираженні. Вони досить прості в

технології застосування, тому діти легко їх опановують і отримують задоволення як від процесу образотворення, так і від його результатів. Також такі техніки дають дітям унікальні можливості для експериментування, пошуків образів, сміливих втілень на папері незвичайних фантазій, вражень, думок. Завдяки цьому нетрадиційні техніки малювання відкривають широкі можливості для активізації образотворчої діяльності дітей, формування стійкого інтересу до пізнання чогось нового, невідомого. З власного практичного досвіду можемо стверджувати, що особливо продуктивними у цьому сенсі є техніки найпростішого друку, до яких належать монотипія, друкування природними формами, пальчиковий живопис, друкування штампами, друкування поролоном та ін. Також діти з особливим зацікавленням працюють у нетрадиційних техніках, що передбачають використання змішаних матеріалів. Це такі техніки як малювання воском та фарбами, граттаж, малювання восковими олівцями та аквареллю, малювання нитками та ін. Завдяки таким прийомам роботи діти отримують оригінальні малюнки, переживають ситуацію успіху, позбуваються зневіри у своїх творчих силах, що стимулює їх пізнавальну активність, сприяє формуванню пізнавального інтересу до мистецтва.

Важливою складовою методики формування пізнавального інтересу учнів початкової школи до мистецтва є продуктивна організація процесу сприймання дітьми художніх творів. Сприймання молодшими школярами художнього образу у творах образотворчого мистецтва має на меті ввести дитину в світ мистецтва, навчити спілкуватися з художніми творами та на теми мистецтва, духовно збагатити особистість кожного учня, формувати у молодших школярів потребу та вміння жити за законами краси. Цей вид образотворчої діяльності молодших школярів має великий потенціал для розвитку пізнавального інтересу молодших школярів до образотворчого мистецтва. Він має бути на кожному уроці мистецтва як один із компонентів уроку, а у 3-4 класах він може тривати і увесь урок (уроки-бесіди).

Однак досить часто учителі уникають цього виду роботи через неготовність до його організації. Адже твір образотворчого мистецтва містить у собі високий художній потенціал, велике естетичне навантаження, які необхідно розкрити, донести до дітей. Для цього педагогу потрібно володіти методикою ознайомлення дітей з творами мистецтва, яка спрямована на те, аби в доступній формі донести до розуміння кожного учня основне призначення художнього твору, його ідею, емоційне наповнення і завдяки цьому пробудити у дітей почуття прекрасного, спонукати їх до співпереживання, змусити їх замислитись.

Ознайомившись із методичними порадами вчених-психологів, педагогів, вчителів-практиків і вивчивши стан організації такої роботи в сучасній школі, ми пропонуємо орієнтовну послідовність етапів процесу сприймання молодшими школярами художніх творів, яка варіюється в залежності від поставленої мети:

1-й етап. Розвиток самостійності мислення школярів.

Потрібно дати 1-2 хвилини для індивідуального сприймання дітьми картини. Емоційність дітей не дозволить їм довго мовчати. Вони почнуть вголос виражати свої емоції з приводу побаченого.

2-й етап. Розвиток емоційності сприймання.

Далі необхідне запитання, яке не повинне приглушити емоційне співпереживання дітей. Навпаки, питання повинно звучати в руслі цих емоцій. Це можуть бути такі запитання: "Який настрій викликає ця картина? Що ви відчуваєте, дивлячись на картину? Який стан передає художник?". Якщо учні самостійно відчували настрій картини, значить твір має свою виразність.

Щоб досягти розуміння виразності твору, необхідно розкрити перед учнями мистецькі засоби, за допомогою яких художник досяг того, щоб ідейний задум його картини дійшов до глядача.

До засобів виразності картини відносяться: колорит, композиція, лінія, форма, формат картини, ритм, симетрія. Вчитель повинен знати зміст термінології зображувальних засобів і вміти розкривати естетичний зміст кожного терміна.

3-й етап. Розвиток художнього мислення учнів.

Завдання цього етапу: розкрити перед учнями ті зображувальні засоби, які використовував художник. Необхідно задавати питання, направлені на виявлення художніх засобів. Наприклад, як, із допомогою чого художник передав нам радість, тишу, спокій?

4-й етап. Розвиток логічного мислення учнів.

Після того, як вчитель разом з учнями визначить художні засоби, проводиться аналіз змісту твору, направлений на розвиток пізнавальної активності учнів. В ході цього аналізу вчитель ставить запитання, які змушують учнів логічно мислити:

- Кого (що) ви бачите на картині? (питання на розвиток візуального мислення).
- Що зображено на першому плані? На другому? (Питання на розвиток просторового відчуття).
- Чому предмети однакового розміру зображено вдалині меншими, ніж попереду?
- Яку пору року, дня, доби зображує художник? За якими ознаками ви це зрозуміли? (Питання на розвиток логічного мислення).
- Чому дерева восени стають жовтими, оранжевими? (Питання природознавчого характеру направлене на формування матеріалістичного світопізнання).

- Як ви думаєте, чи можна виправдати вчинок людини, яку зобразив художник? (Питання морального аспекту).

5-й етап. Розвиток пізнавальної активності.

В кінці сприймання картини вчитель дає короткі відомості про художника, його творчий і життєвий шлях.

6-й етап. Підведення підсумків сприймання твору.

Учні разом з учителем визначають ідейний зміст твору.

Для повноцінного сприймання художнього твору на уроці потрібно створити відповідний настрій, що пробуджує емоції, переживання дітей, налаштовує їх на активну діяльність впродовж усього уроку. Створити такий емоційний настрій допоможе використання музики, літератури, гри, емоційно-образної мови вчителя, елементів театрального дійства тощо. Також цьому сприятиме і використання такого методу роботи як входження у картину. Цей метод передбачає, що учень має уявити себе героєм чи об'єктом художнього твору, і розповісти про ті почуття, переживання, які у нього виникають.

Готуючись до роботи з художнім твором на занятті з молодшими школярами, вчителю слід дібрати оптимальну кількість методів та прийомів роботи. Серед них – розповідь, коментар, бесіда, стимулювання оцінної діяльності, порівняння, контраст, метод аналогій тощо. Однак, на особливу увагу в цьому контексті заслуговує метод комплексного використання мистецтв. Художні комплекси, які об'єднують твори живопису, музики, літератури, що близькі за темою та настроєм, допомагають дітям зрозуміти художньо-образну структуру живописного твору, що вивчається. Це пояснюється тим, що поряд із зображувальними засобами живопису на розкриття художнього образу “працюють” художні засоби інших мистецтв.

Наприклад, пропонуючи учням для сприймання картину М.Гриця “Весна”, вчитель використовує при цьому поезію Л.Глібова “Веснянка” та записи українських веснянок. Під час бесіди діти приходять до висновку, що втілення радісного настрою – загальна ідея наведених творів різних видів мистецтва, кожен з яких виражає його за допомогою специфічних для нього засобів. У поезії – це дієслівні конструкції, метафори, що відображають рух (“весна прийшла”, “все ожило”); в музиці – танцювальний ритм, радісне співпереживання того, що відбувається в природі; в живописі – світлі, прозорі, теплі барви, присутність відчуття довгоочікуваної радості, захоплення, милування навколишньою красою.

Саме через ознайомлення дітей з творами живопису в супроводі прекрасної музики, поетичного слова, яскравої дії можна викликати в дитини сильний емоційний відгук – подив, захоплення, естетичну насолоду, що реалізується згодом у наступному прояві – мистецькій творчості дитини.

Комп'ютер на уроці мистецтва є також продуктивним засобом стимулювання пізнавальної активності учнів при вивченні ними художніх творів. Зумовлено це тим, що комп'ютер має безмежні інформаційно-ілюстративні можливості. Маючи у своєму розпорядженні широкий вибір сайтів, вчитель, використовуючи комп'ютер і мережу Інтернет, може зробити будь-яку добірку якісних репродукцій мистецьких творів різних видів і жанрів для організації продуктивних занять по сприйманню молодшими школярами творів мистецтва. Сприймаючи репродукцію художнього твору з екрана дисплея, кожен учень може детально розгледіти зображення, при необхідності збільшити його окремі фрагменти, скориставшись таким інструментом, як лупа.

На відміну від репродукцій на паперових носіях репродукції на екрані комп'ютера максимально точно, без спотворень, відтворюють колорит художнього твору, його композицію, фактуру, манеру письма художника тощо. А це є особливо важливим для виникнення у дітей зацікавленості художнім твором, появи емоційного відгуку на твір мистецтва, для розуміння і сприйняття учнями засобів художньої виразності кожного твору, для формування у них художньо-естетичної оцінки сприйнятого.

Окрім мистецьких сайтів та веб-сторінок, на особливу увагу в контексті організації сприймання учнями світу мистецтва заслуговують комп'ютерні програми, які дозволяють відтворити на екрані монітора експозиції, виставки, картинні галереї. З їх допомогою учні можуть здійснити віртуальні екскурсії до всесвітньовідомих музеїв, познайомитись з їх колекціями, помилуватися шедеврами найвідоміших художників, долучитися до найкращих надбань світової культури. Без комп'ютерних технологій, в реальному вимірі, дітям навряд чи вдасться поспілкуватися з цими творами.

Використовувати ці художні енциклопедії вчитель може по-різному. По-перше, матеріали цих комп'ютерних програм можуть демонструватися на уроках мистецтва як відеоряд. Оскільки вміщені у цих збірках репродукції мають високу якість, то діти можуть спілкуватись з кращими зразками світового мистецтва на дисплеї в режимі індивідуальної роботи. По-друге, матеріал художніх енциклопедій може бути використаний для організації домашньої самостійної роботи учнів. Для цього вчитель пропонує для виконання різні за ступенем складності завдання, враховуючи при цьому індивідуальні особливості та потреби кожної дитини. Наприклад:

- відберіть серед репродукцій твори анімалістичного жанру і створіть з них свою власну колекцію;
- перегляньте репродукції творів на диску і визначте, твори якого виду відсутні у колекції;

- знайдіть через систему пошуку, хто автор картин "Мадона Конестабіле", "Чаювання у Митищах", "Полудень". "На півночі дикій", "Діти".;
- розгляньте картину І.І.Шишкіна "Дуби". Які кольори переважають у цьому творі? Чому художник так вирішив?
- порівняйте картини І.І.Шишкіна "На острові Валаамі" та О.В.Серова "Осінній день. Домотканово". Чим схожі і чим відрізняються ці твори?;
- розгляньте картину В.Перова "Птахолови". Складіть невеличкий твір, в якому запропонуйте продовження цієї історії;
- розгляньте картину В.Перова "Трійка". Уявіть себе в ролі одного із зображених на картині героїв, розкажіть про можливо пережиті ним почуття в даній ситуації;
- знайдіть у колекції картину І.Ю.Рєпіна "Срекоза". Розкажіть про дівчинку, зображену на картині: які у неї почуття, переживання, думки і причини, що їх викликали?
- розгляньте картину І.І.Шишкіна "Дощ у дубовому лісі". Яким був пейзаж у картині перед дощем? Як зміниться ліс після того, як дощ пройде?

Безперечно, що найкращим способом вивчення шедеврів світового мистецтва є безпосереднє їх сприймання. Та через мізерну кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення мистецтва у початковій школі, екскурсії до музеїв організовуються вкрай рідко, не кажучи вже про сільські школи, звідки треба їхати до великих міст, де зосереджено найбільшу кількість мистецьких творів. Тому найчастіше знайомство з художньою картиною світу починається у дітей з репродукції, яка грає істотну роль у справі залучення їх до мистецтва, як засобу його популяризації та постійного контакту з ним. І дуже добре, якщо цю картину світу учень отримує якісно, без спотворень. Ці умови дозволяють забезпечити використання мистецьких комп'ютерних програм, про які йшла мова вище. З їх допомогою дитина отримує неоціненну можливість увійти у світ мистецтва, навчитися його мови, стати повноправним учасником діалогу "глядач – мистецький твір".

Отже, комп'ютер значною мірою збільшив можливості представлення навчальної інформації на уроках мистецтва. Використання кольору, графіки, мультиплікації, звуку, всіх сучасних засобів відеотехніки дозволяє створити реальну обстановку дій, демонструвати якісне зображення.

Комп'ютер дозволяє посилити мотивацію навчання. Наявність не тільки новизни роботи з комп'ютером, яка сама по собі нерідко сприяє підвищенню інтересу до навчання, а й можливість учня регулювати сам навчальний процес, дозволяє вирішувати одні з найважливіших причин негативного ставлення до навчання – незацікавленість, байдужість, нерозуміння поставленої задачі. За допомогою ПК може розкриватися практична значущість вивченого матеріалу, учні мають можливість розкрити свої розумові та творчі здібності у невимушеній обстановці, проявити оригінальність, пропонувати будь-які рішення задачі без ризику отримати негативну оцінку.

Висновки. Розвиток пізнавального інтересу дітей молодшого шкільного віку до мистецтва є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки. Застосування сучасних технологій у цьому процесі дає можливість вчителю успішно вирішувати цю проблему. Адже використання комплексу засобів, про які йшла мова вище, забезпечує високу результативність творчої діяльності учнів молодшого шкільного віку на заняттях мистецтвом, забезпечує ситуацію успіху для більшості дітей, допомагає позбутися зневіри у своїх творчих силах, що і є запорукою формування пізнавального інтересу молодших школярів до світу мистецтва.

Література

1. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: Монографія / Н.М. Бібік. – К.: Віпол, 1998. – 199 с.
2. Дабіжа Л.П. Використання навчальних комп'ютерних програм в образотворчій діяльності молодших школярів / Л.П. Дабіжа // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Випуск 46. – Київ – Вінниця, 2016. – С.13-17.
3. Кабиш І. Ю. Розвиток пізнавальних інтересів дітей молодшого шкільного віку / І. Ю. Кабиш. – К.: Освіта, 2011.
4. Киричук О.В. Психолого-педагогічна діагностика розвитку учнів та колективу школи: Навч.-метод. посіб. для вчителів, студ. пед. навч. закл. / О. В. Киричук, О. М. Коберник; Ін-т змісту і методів навчання. – К., 1998. – 106 с.
5. Коновець С. Образотворче мистецтво як засіб активізації дитячої творчості / С. Коновець // Мистецтво і освіта. – 2009. – № 3. – С. 15 – 19.
6. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: Монографія. / Л. М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.
7. Середович В.В. Розвиток пізнавальної активності учнів початкових класів засобами образотворчого мистецтва / В.В. Середович // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць. – Рівне, 2001. – вип. 17
8. Скрипченко О.В. Психолого-педагогічні основи навчання: навч. посіб. Т. 2 / О. В. Скрипченко, О. С. Падалка, Л. О. Скрипченко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К.: Укр. Центр духовн. культури, 2008. – 436 с.

9. Янковська І. М. Формування навчально-пізнавальних умінь у молодших школярів засобами образотворчого мистецтва / І. М. Янковська // Мистецтво в школі. Зб. стат. – К : УДПУ ім. М.П. Драгоманова 1997. – Вип. 2. – С. 104 –110.

References

1. Bibik N.M. Formation of cognitive interests of junior schoolchildren: Monograph / N.M. Bibik. – K.: Vipol, 1998. – p.199
2. Dabizha L.P. Use of educational computer programs in the visual activities of primary school students / L.P. Dabizha // Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems.– Issue 46. – Kyiv – Vinnytsia, 2016.– pp.13-17.
3. Kabysh I.Y. Development of cognitive interests of children of primary school age / I.Y Kabysh. – K.: Osvita, 2011.
4. Kirichuk O.V. Psychological and pedagogical development diagnostics of students and school staff: Educational manual for teachers, students of pedagogical universities / O.V. Kirichuk, O.M. Kobernik; Inst. of Content and Teaching Methods. – K., 1998. – p.106
5. Konovets S. Fine arts as means of activating children's creativity / S.Konovets // Art and Education. – 2009. – № 3.– pp.15 – 19.
6. Masol L.M. General art education: theory and practice: Monograph. / L. M. Masol. – K.: Promin, 2006. – p.432
7. Seredovich V.V. Development of cognitive activity of primary school students by means of fine arts / V.V. Seredovich // Updating the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions: collection of scholarly articles. – Rivne, 2001. – Issue 17
8. Skripchenko O.V. Psychological and pedagogical bases of training: educational manual. Vol. 2 / O.V. Skripchenko, O.S. Padalka, L.O. Skripchenko; Nat. ped. univ. named after M.R. Dragomanov. – K.: Ukr. Spiritual Center of Culture, 2008. – p.436
9. Yankovska I.M. Formation of educational and cognitive skills of primary school students by means of fine arts / I.M. Yankovska // Art in school. Collection of scholarly articles. – K: Nat. ped. univ. named after M.R. Dragomanov 1997. – Issue 2. – pp.104 –110.

УДК: 374.013.83

DOI 10.31652/2415-7872-2020-63-19-26

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

М. Ю. Кадемія, orcid.org/0000-0002-5196-5617

В. М. Кобися, orcid.org/0000-0001-8865-2916

Н. Р. Опушко, orcid.org/0000-0002-3013-2675

У статті розглядаються питання цифровізації освіти та технологій її впровадження у ЗВО. У першу чергу, зазначимо, що основою освітнього процесу є оволодіння змістом навчання та на його основі впровадження освітніх технологій, методики навчання. Особливу роль у цьому процесі відіграють інноваційні технології навчання. Зокрема, здійснення змішаного навчання з використанням онлайн технологій. Важливу роль відіграє реалізація мотивації до навчання, тому що в основі її лежить самостійна робота здобувачів вищої освіти. Нині значного поширення набуло дуальне навчання, що здійснюється у ЗВО за певними моделями і технологіями. Прикладами такого навчання може служити дуальне навчання в Німеччині. Проте, кожна країна має певну специфіку його здійснення. Важливо, щоб студенти володіли технологіями реалізації практичної діяльності, навичками роботи в мережі, комунікативними навичками. Отже, в основі реалізації цифровізації освіти лежить використання ІКТ в освітньому процесі та використання інформаційно-освітнього середовища, його якісного наповнення онлайн-курсами. Це надає можливість кожному навчатись за бажанням, власним темпом, у будь-який час. Нині у світі є значна кількість масових відкритих онлайн-курсів, що робить процес навчання на них потребою кожного фахівця. Усе вищезазначене висуває проблему необхідності підготовки педагогічних працівників щодо такої діяльності, відбувається процес зміни парадигми підготовки викладачів, які будуть здатні працювати у цифровій освіті з використанням відкритого освітнього середовища та відповідних технологій навчання. Це і зумовлює потребу в сучасних умовах на ринку праці фахівців, які мають значний рівень інформованості та здатності опановувати нові знання, розв'язувати професійні задачі.

Ключові слова: електронне навчання, змішане навчання, дуальне навчання, цифровізація, відкрите навчання, інформаційно-комунікаційні технології, мережеве навчання.